

ZKUŠENOSTI S POVOLOVÁNÍM TĚŽNÍCH ZAŘÍZENÍ DO PROVOZU A JEJICH PROVOZOVÁNÍM

Dušan Havel, František Ševčík¹

Klíčová slova: bezpečnost a ochrana zdraví při práci a bezpečnost provozu, modernizace těžního zařízení, odborný znalec, podstatná změna na těžním zařízení, povolování těžních zařízení do provozu, svislá doprava osob a hmot, těžní zařízení, vybrané důlní zařízení, vyhodnocení zkušebního provozu těžního zařízení, změna typu těžního zařízení, žádost o povolení

Abstrakt:

V současné době je pro provozování těžních zařízení v ČR v platnosti vyhláška č. 415/2003 Sb., ve znění vyhlášky č. 571/2006 Sb. V rámci příspěvku budou nastíněny základní požadavky vyplývající z jednotlivých ustanovení především z hlediska jejich uvádění do provozu. Rovněž budou zmíněny i zkušenosti s aplikací tohoto předpisu z pohledu orgánu dozoru.

1. Úvod

Požadavky na těžní zařízení používaná při svislé dopravě osob a hmot v hlubinných dolech a na jejich bezpečné používání stanovuje vyhláška č. 415/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu při svislé dopravě a chůzi. Tato vyhláška je v účinnosti od 1. ledna 2004. S účinností od 1. ledna 2007 byla tato vyhláška novelizována vyhláškou č. 571/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 415/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu při svislé dopravě a chůzi.

Od nabytí účinnosti vyhlášky č. 571/2006 Sb., tedy od 1. ledna 2007, jsou těžní zařízení používaná pro svislou dopravu osob a hmot na hlubinných dolech znovu vybraným důlním zařízením ve smyslu § 8 odst. 3 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů. Těžní zařízení se tak vrátila do kategorie zařízení s velkou důležitostí pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a bezpečnost provozu, do kategorie, v níž v minulosti byla řadu let, a to až do vydání vyhlášky č. 5/1998 Sb.

2. Důvody povolování

Důvodem pro opětovné zařazení těžních zařízení jako vybraná důlní zařízení nebyla četnost budování nových těžních zařízení, ta je v současné době u nás s ohledem na celkový vývoj zejména hlubinného hornictví nulová, ale především rostoucí potřeba modernizovat stávající těžní zařízení, popřípadě upravit tato zařízení tak, aby vyhovovala zvýšeným nárokům, které jsou na ně kladeny především s postupem dolů do větších hloubek. Jiným důvodem je potřeba nahradit zastaralé, dosluhující (spíše však přesluhující) nebo i poruchové části těžních strojů částmi vyhovujícími dnešním požadavkům. Je třeba si při tom uvědomit, že většina těžních zařízení má svou životnost, nebo alespoň zenit své výkonnosti, dávno za sebou.

Význam spolehlivosti a bezpečnosti provozu těžních zařízení není třeba nijak zvlášť zdůrazňovat. Z minulosti známe řadu mimořádných událostí při jízdě na laně u nás nebo v zahraničí, z nichž některé měly tragické následky.

Je také nepochybnou skutečností, že každá modernizace a rekonstrukce znamená vážný zásah do původní, letitým provozem ověřené konstrukce těžního zařízení. Má-li tedy být po provedené

¹ Ing. Dušan Havel, Ing. František Ševčík, Český báňský úřad, Kozí 4, 110 01 Praha 1 – Staré Město, Česká republika. Tel.: +420 221 775 311, Fax: +420 221 775 363, e-mail Dusan.Havel@cbusbs.cz, Frantisek.Sevcik@cbusbs.cz

modernizaci a rekonstrukci obnovena důvěra uživatelů ve spolehlivost těžního zařízení, musí být teoreticky (projekčně) i prakticky vhodným způsobem ověřeno, že těžní zařízení je přinejmenším stejně spolehlivé a bezpečné jako před zahájením jeho modernizace a rekonstrukce. Je samozřejmé, že toto ověření se netýká celého komplexu těžního zařízení a všech jeho funkcí, ale jen těch částí jeho částí a funkcí, které mohly být modernizací a rekonstrukcí být jen nepřímo dotčeny nebo ovlivněny.

Proto v závěru roku 2006, tedy necelé 3 roky po vydání vyhlášky č. 415/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu při svislé dopravě a chůzi, vedení Českého báňského úřadu rozhodlo vydat novelu této vyhlášky (ta následně vyšla ve Sbírce zákonů pod č. 571/2006), která by mimo jiné znovu stanovila těžní zařízení vybraným důlním zařízením ve smyslu § 8 odst. 3 zákona č. 61/1988 Sb.

Tento záměr byl realizován ustanovením § 2a vyhlášky č. 415/2003 Sb., ve znění vyhlášky č. 571/2006 Sb. O samotném povolování těžního zařízení pak pojednává ustanovení § 4a této vyhlášky, když kompetence Českého báňského úřadu k povolování je dána § 8 odst. 3 zákona č. 61/1988 Sb. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že povolování nepodléhá jen nová těžní zařízení, ale i těžní zařízení, na nichž byla provedena tzv. „podstatná změna“ ve smyslu § 2 písm. s) uvedené vyhlášky.

Z praktických důvodů je důležitá poslední věta § 4a odst. 1 této vyhlášky, která jednoznačně stanoví, že „provedením podstatné změny na těžním zařízení se původní typ těžního zařízení mění na nový typ“. Toto se v praxi realizuje tak, že se využije původní typové označení a k němu se připojí lomítko a pořadové číslo změny, počínaje číslicí 1. Novým typovým označením se předchází případným možným nedorozuměním a nejasnostem.

3. Zkušenosti z dosavadní praxe

Jak vyplývá z § 4a odst. 1 vyhlášky č. 415/2003 Sb., ve znění vyhlášky č. 571/2006 Sb., lze těžní zařízení, na němž byla provedena podstatná změna, tedy těžní zařízení nového typu, uvést do používání, tedy do trvalého provozu, jen na základě povolení vydaného Českým báňským úřadem. Toto povolení se vydává formou rozhodnutí vydaného ve správním řízení vedeném ve smyslu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Podkladem pro vydání rozhodnutí je žádost organizace o vydání takového povolení. Podle § 4a odst. 2 cit. vyhlášky musí být k žádosti přiloženy jednak informace o těžním zařízení v rozsahu druhé věty § 4 odst. 7 cit. vyhlášky, které umožní posoudit dané těžní zařízení s ohledem na konkrétní provozní podmínky, dále vyhodnocení zkušebního provozu těžního zařízení a také posudek odborného znalce příslušné odbornosti. Zde je nutné podotknout, že tento odborný znalec není znalcem ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ale odborným znalcem ve smyslu § 8 odst. 4 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, a vyhlášky č. 298/2005 Sb., o požadavcích na odbornou kvalifikaci a odbornou způsobilost při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem a o změně některých právních předpisů, ve znění vyhlášky č. 240/2006 Sb. Tento odborný znalec potřebuje k výkonu činnosti osvědčení vydané Českým báňským úřadem.

Dosavadní zkušenosti ukazují, že navzdory vcelku jednoznačným požadavkům vyhlášky na přílohy žádosti se zatím organizacím nedaří zajistit dostatečnou vypovídací schopnost jednotlivých příloh žádosti. To pak vyvolává nutnost vyžadovat doplnění zaslaných podkladů, což celý povolovací proces jenom prodlužuje.

Příkladem ne zcela dostatečné vypovídací schopnosti jednotlivých příloh žádosti může být věta: „Brzdový systém po provedené modernizaci odpovídá ustanovení § 22 vyhlášky ČBÚ č. 415/2003 Sb.“. Tato věta je sice v posudku odborného znalce velmi důležitá, ale nesmí být osamocená nebo jediná, která se plněním požadavků § 22 této vyhlášky zabývá. Měl by jí předcházet rozbor, jak jsou splněny jednotlivé požadavky § 22 formulované celkem v 19 odstavcích. A teprve po té, co bylo uvedeno, jak jsou jednotlivé požadavky uvedeného ustanovení splněny, může být konstatováno, že „Brzdový systém po provedené modernizaci odpovídá ustanovení § 22 vyhlášky ČBÚ č. 415/2003 Sb.“.

Jiným příkladem ne zcela dostatečné vypovídací schopnosti může být věta „Kvalita oceli závisí na materiálu, z kterého je vyrobeno spolupracující brzdové obložení a na požadavcích na brzdové obložení.“.

V rámci povolovacího řízení nelze přehlédnout např. fakt, že ve dvou různých přílohách téže žádosti jsou uváděny rozdílné základní údaje, jako je např. hmotnost dopravní nádoby, velikost užitečného zatížení nebo typ použitého zařízení. I tyto skutečnosti ve svých důsledcích prodlužují dobu potřebnou k vydání povolení, nehledě k tomu, že po sjednocení základních údajů bylo nutné provést nové propočty potřebné k vydání povolení.

Jednou z příloh má být i vyhodnocení zkušebního provozu těžního zařízení. Ani tento zdánlivě jednoduchý a jasný požadavek není vždy správně pochopen. Jedno z takových „vyhodnocení“ sice obsahovalo poměrně podrobný technický popis provedených změn, přestože prakticky totožný popis

uváděl odborný znalec ve svém odborném posouzení, avšak samotné vyhodnocení zkušebního provozu těžního zařízení zde chybělo.

Může vyvstat otázka, co je myšleno pod pojmem „vyhodnocení“ zkušebního provozu těžního zařízení, protože vyhláška toto neuvádí.

Z logiky věci lze dovodit, že „vyhodnocení“ by mělo obsahovat alespoň

- datum zahájení a ukončení zkušebního provozu,
- průběh zkušebního provozu z hlediska naplnění záměru provedení podstatné změny na těžním zařízení,
- hodnocení spolehlivosti těžního zařízení, výskyt a specifikace případných poruch a závad,
- hodnocení funkčnosti těžního zařízení,
- hodnocení z hlediska obsluhy a údržby těžního zařízení,
- návrh případných dalších úprav k odstranění případných nedostatků,
- doporučení pro prodloužení, popřípadě ukončení zkušebního provozu,
- závěrečné souhrnné zhodnocení zkušebního provozu,
- návrh nového typového označení těžního zařízení,
- doporučení k podání žádosti o povolení uvést těžní zařízení do používání, tedy do trvalého provozu.

Přestože to vyhláška přímo nestanovuje, garantem úplnosti a věcné správnosti žádosti a jejích příloh by měl být koordinační technik určený ve smyslu § 6 odst. 1 vyhlášky č. 415/2003 Sb. závodním dolo „k zajištění koordinace, odborného řízení svislé dopravy a vedení Spisu o jízdě na laně“.

Přestože vyhláška č. 415/2003 Sb. takový požadavek neobsahuje, měl by být příslušný obvodní báňský úřad o zamýšleném provedení podstatné změny na těžním zařízení předem informován. Také obsah žádosti a jejích příloh by měl být s obvodním báňským úřadem před jejím zasláním na Český báňský úřad konzultován, případně by měl být na Český báňský úřad zaslán prostřednictvím obvodního báňského úřadu. Bylo by také vhodné vyžádat si k žádosti doporučující stanovisko obvodního báňského úřadu, protože i tím by se zkrátila doba potřebná pro vyřízení žádosti.

4. Závěr

Cílem prezentace dosud získaných převážně negativních zkušeností z vyřizování žádostí o povolení uvést těžní zařízení do používání, tedy do trvalého provozu, je upozornit na nejčastější chyby, ke kterým dochází při podávání těchto žádostí. Snahou v tomto případě je těmto chybám a nedostatkům předejít a vytvořit tak podmínky pro výrazné zkrácení doby potřebné pro vyřízení žádostí tohoto druhu, což je především v zájmu hornických organizací provozujících těžní zařízení.

Zkušenosti z posledního období ukazují, že organizace i odborní znalci se z dřívějších chyb a nedostatků již poučili natolik, že průměrná doba potřebná k vyřízení žádosti se výrazně zkrátila.

Jinou dobrou zkušeností je, že těžní zařízení po provedení podstatné změny na něm jsou bezpečná a spolehlivá.

Literatura:

Recenzia/Review: *doc. Ing. Jozef Krešák, PhD.*